

4. Коган Г. М. Избранные статьи / Григорий Михайлович Коган. – М.: Сов. композитор, 1972. – 463 с.
5. Маркова Е. Н. Вопросы теории исполнительства / Елена Николаевна Маркова. – Одесса.: Астропринт, 2002. – 126 с.
6. Мильштейн Я. И. Очерки о Шопене / Яков Исаакович Мильштейн. – М.: Музыка, 1987. – 168 с.
7. Нейгауз Г. Г. Автобиографические записки. Избранные статьи. Письма к родителям / Генрих Густавович Нейгауз. – М.: Сов. композитор, 1975. – 528 с.
8. Опанасюк В. Харизматичний лідер – політична еліта – маси: український досвід взаємовідносин / В. Опанасюк // Політичний менеджмент. – К.: [б.в.], 2006. – Спец. вип. – С. 126-135.
9. Рейковський Я. Экспериментальная психология эмоций / Януш Рейковский. – М.: Прогресс, 1979. – 392 с.
10. Станиславский К. С. Художественные записи / Константин Сергеевич Станиславский. – М–Л.: Искусство, 1939. – 286 с.
11. Станиславский К. С. Работа актера над собой. Часть 1. Работа над собой в творческом процес ее переживания / Константин Сергеевич Станиславский. – М.: Искусство, 1939. – 286 с.
12. Станиславский К. С. Статьи. Речи. Отклики. Заметки. Воспоминания / Константин Сергеевич Станиславский. – М.: Искусство, 1959. – Т. 6. – 466 с.
13. Цыпин Г. М. Музыкант и его работа: Проблемы психологи творчества / Геннадий Моисеевич Цыпин. – М.: Советский композитор, 1988. – 384 с.
14. Цыпин Г. М. Шопен и русская пианистическая традиция / Геннадий Моисеевич Цыпин. – М.: Музыка, 1990. – 96 с.
15. Ямпольский И. М. Никколо Паганини / Израиль Маркович Ямпольский. – М.: Музыка, 1968. – 448 с.

УДК 7.079:398 (100)

С. Ю. ЧЕРНЕЦЬКА

СВІТОВА ФОЛЬКЛОРНО-ФЕСТИВАЛЬНА ТРАДИЦІЯ: ІСТОРИЧНА РЕТРОСПЕКТИВА ТА ТЕНДЕНЦІЇ СЬОГОДЕННЯ

У статті зроблена спроба дослідити еволюційний процес розвитку одного із популярних видів культурно-мистецьких практик сучасності – фестивалів фольклору. Визначено сучасні тенденції їх функціонування та поширення.

Ключові слова: фольклорний фестиваль, концепція, інтерактивний, поліфункціональний, монокультурний, мультикультурний.

С. Ю. ЧЕРНЕЦКАЯ

МИРОВАЯ ФОЛЬКЛОРНО-ФЕСТИВАЛЬНАЯ ТРАДИЦИЯ: ИСТОРИЧЕСКАЯ РЕТРОСПЕКТИВА И ТЕНДЕНЦИИ СОВРЕМЕННОСТИ

В статье предпринята попытка исследовать эволюционный процесс развития одного из популярных видов культурных практик современности – фестивалей фольклора. Определены современные тенденции их функционирования и распространения.

Ключевые слова: фольклорный фестиваль, концепция, интерактивный, полифункциональный, монокультурный, мультикультурный.

S. U. CHERNETSKAYA

**WORLD FOLKLORE FESTIVAL TRADITION: A HISTORICAL RETROSPECTIVE
AND CURRENT TRENDS**

In the article an attempt to explore the evolutionary development of one of the most popular types of cultural practices of modernity – folklore festivals. Determined the current trends of their operation and distribution.

Key words: Folk Festival, concept, interactive, multifunctional, monocultural, multicultural.

Фольклорний фестиваль – один із видів культурно-дозвілдової діяльності, який останнім часом набуває неабиякої популярності та поширення як в усьому світі, так і в Україні зокрема. Він характеризується як поліфункціональна, інтерактивна та масова за кількістю учасників музична імпреза, в якій чільне місце займають народні традиції, звичаї, інші культурно-побутові елементи.

Питання розвитку фольклорних фестивалів є сьогодні актуальним, адже ці форми як більш демократичні, зрозумілі та доступні мають не лише значну перспективу та активно розвиваються в сучасному культурному процесі, а й відповідають актуальним питанням сьогодення, зокрема позитивно впливають на процес поширення етнографічної інформації та популяризацію культурно-мистецької спадщини.

Історіографія питання показала, що, попри актуальність цього виду форумів, сьогодні зазначена проблема не була предметом спеціального вивчення і лише окремі її аспекти фрагментарно висвітлювалися в працях сучасних дослідників. Найбільш ґрунтовними в даному аспекті є докторська дисертація американського дослідника Тімоті Лойда, що стосується історії створення та діяльності Національного фольклорного фестивалю США [12], та магістерська робота іншого американського дослідника Ерін Р. Барфілда щодо історії фольклорного фестивалю Керрвіл [7]. Частково ж цього питання торкалися такі зарубіжні науковці, як Ендрю Уоллес, Джо Уілсон, Зориця Вітез. Серед вітчизняних дослідників цю проблему вивчали Р. Дзвінка, С. Овчарова, І. Пошивайло, В. Скуратівський, П. Шкрібляк, О. Фабрика-Процька, О. Чирков, О. Хропата та інші.

Враховуючи актуальність теми, її наукове і практичне значення, в ході дослідження нами поставлена мета – на основі всебічного аналізу джерел дослідити історичний розвиток фольклорних фестивалів – від появи перших монокультурних заходів до сучасних мультикультурних форумів, а також з'ясувати взаємозв'язок соціокультурних процесів з розвитком цих фестивалів та визначити сучасні тенденції міжнародного фольклорно-фестивального руху.

Популярність та поширення фольклорних фестивалів тісно пов'язана з могутньою хвилею фольклорно-етнографічних досліджень другої половини ХХ століття, хоча перший відповідний форум пройшов ще в кінці 30-х років зазначеного століття. Про це свідчить інформація одного із видань University Press, Кентукі, присвяченого відомому фольклористу та виконавцю на народних інструментах з Північної Кароліни Баском Ламару Лунсфорду, званого під псевдонімом «Менестрель від Аппалачі». Зокрема у виданні зазначається, що у 1928 році громадою американського міста Ешвіл (Asheville) задля розвитку туристичної галузі в своєму регіоні було проведено Рододендрона фестиваль. Громада міста звернулася до Баском Ламара з проханням запросити до участі у фестивалі місцевих музикантів та танцівників. Тому деякі

науковці вважають, що Рододендрона фестиваль є першою подією, котра описується як «Folk Festival», а 1928 рік вважають роком заснування фольклорних фестивалів [9, с. 111].

Першим форумом, в офіційній назві якого було зазначено фольклорний фестиваль, став Національний фольклорний фестиваль (в деяких джерелах зустрічається назва Народний національний фестиваль) [10, с. 377], що відбувся у 1934 році в іншому американському місті Сент-Луїс. Ідейним натхненником та засновником цього форуму стала Сара Нот [11, с. 522], котра ще у 1933 році виступила ініціатором та організувала Асоціацію Національного фольклорного фестивалю (NFFA). Щодо цього форуму, то варто зазначити, що американці вважають Національний фольклорний фестиваль найстарішим мультикультурним святом традиційної культури в країні та першою подією національного значення, що започаткувала показ народного мистецтва всіх племен і народів, які проживають на території США, на рівних засадах [10, с. 377; 11, с. 522]. Історіограф фестивалю, відомий американський фольклорист і музикант Ендрю Уоллес, котрий протягом 1971–1975 років був програмним директором NFFA, а з 1988 по 1997 заступником директора Національної ради з традиційного мистецтва (НСТА) (NFFA у 1976 році перейменована у НСТА), відзначає, що за час свого існування фестиваль «пройшов складний шлях трансформацій, удосконалень, злетів та падінь» [14]. Так, з перших років існування фестивалю його організатори зіткнулися з проблемою, яка сьогодні є однією з актуальних проблем, що характерні і для сучасних вітчизняних подібних форумів – брак коштів. Ця проблема призвела до того, що кожен наступний рік фестиваль переїздив у інше місце і проводився у тих містах, які могли профінансувати подібну акцію. На наш погляд, цей негативний факт в історії фестивалю у подальшому відіграв важливу роль як для самого фестивалю, який отримав статус мандруючого, так і для фольклорно-фестивального руху США в цілому, ставши прикладом для створення регіональних фестивалів в містах його проведення, таких, як Сіетл (штат Вашингтон), Ель-Пасо (штат Техас), Сан-Франциско (штат Каліфорнія), Лексінгтон (штат Кентукі) [12] та інші.

Не маючи змоги в межах одного дослідження проаналізувати всю історію цього форуму, хотілося б лише наголосити на його основних досягненнях: по-перше, саме на цьому фестивалі вперше було започатковано проведення наукових конференцій та симпозіумів, що зумовило переведення фольклорних фестивалів на наукову основу. Основоположником та безпосереднім організатором (включно по 1973 рік) відповідних акцій на фестивалі став відомий американський фольклорист Бенжамін Боткін [14].

По-друге, на цьому фестивалі було започатковано запис та трансляцію деяких концертних програм, спочатку у 1971 році на Національному громадському радіо (NPR) США, а в 1974 на громадському телебаченні, представляючи цикл передач в рамках «роботи на Wolf Trap». З того часу більшість концертів фестивалів були зафіксовані на відеоплівку. Наразі ці плівки складають важливу частину безцінної колекції Національної ради з традиційного мистецтва, що зберігається в Архіві народної культури [14].

По-третє, цим форумом була започаткована традиція проведення фольклорних фестивалів на території Національних парків. Так, 33-й Національний Фольклорний фестиваль, який відбувся 26-29 серпня 1971 року, був проведений в Wolf Trap, що є першим Національним парком, присвяченим виконавському мистецтву [14].

Щодо географії фестивалю, варто відзначити, що за роки свого існування він побував у 26 містах США. Двічі він проходив у столиці США місті Нью-Йорку [15].

Розглядаючи історію загальносвітової фольклорно-фестивальної традиції та відповідно досліджуючи питання соціально-історичних умов виникнення форумів у світі, ми з'ясували, що, наприклад, на території ще однієї країни американського континенту, Канаді, у 30-ті роки ХХ століття також почали відбуватися подібні форуми. Їхнє заснування та проведення тісно пов'язане з вихідцями з України, тобто українською діаспорою. Головною причиною, котра спонукала наших співвітчизників до проведення подібних форумів, стало те, що, оселившись за тисячі кілометрів від рідної землі, вони намагалися зберегти рідну мову й культуру, розвивати їх, вносячи свою частку в розвиток загальноканадської мозаїки.

Перший подібний форум на території Канади відбувся у липні 1939 року в канадському місті Торонто і мав назву Перший Всекрайовий українсько-канадський фестиваль пісні, музики

і танцю. Як зазначалося вище, перші такі фестивали в Канаді започаткували саме українці – до того часу, як стверджують джерела, «жодна етнічна група нічого подібного не здійснювала» [3, с. 9]. У фестивалі взяли участь 1500 митців з різних місцевостей країни: 38 струнних оркестрів, 32 хори, танцюристи і солісти, які виступили перед десятитисячною аудиторією. Усі учасники фестивалю були одягнені в прекрасні національні строї, які приваблювали глядачів своєю колоритністю. Як відзначали сучасники, особливе враження це справило на канадську публіку, яка фактично вперше побачила такий яскравий різнобарвний український національний одяг. Фестиваль мав великий успіх. Це була дійсно історична подія в житті українців Канади, вона по-справжньому надала наснаги до подальшої праці та згуртування вихідців з України на землі їхньої нової країни проживання. Перший українсько-канадський фестиваль значно підняв престиж українців [3, с. 10].

Щодо фольклорно-фестивальних практик української діаспори варто відзначити, що ці форуми проходять майже у кожній країні поселення українських емігрантів та їхніх нащадків. Показово, що в деяких країнах мають місце відразу декілька фестивалів. Зокрема у США проходять фестивали української культури: у Детройті «Соняшник», північній частині штату Нью-Йорк – «Soyuzivka Cultural Festival», а також у м. Сіетл. У Канаді ж відбуваються Український фестиваль Bloor West Village (Торонто), Український народний фестиваль Canada's National Ukrainian Festival у м. Дауфін (Манітоба) та Фестиваль «Українська писанка» (Вегервіл, Альберта). Питома частка цих форумів припадає на найбільшу українську діаспору – східну, тобто українців, які проживають у країнах, що входили до колишнього СРСР, найбільше, звичайно, у Російській Федерації.

Перші фольклорні фестивали в Європі почалися в середині 50-х років ХХ століття. Їхнє заснування було пов'язане з подіями Другої світової війни, що деякою мірою вплинули на зміну демографічної карти світу, з одного боку, та з потужними процесами глобалізації та індустріалізації, що стрімко набирали оберти і тим самим негативно впливали на побутування народного мистецтва в традиційному середовищі – з іншого. Не менш важливою причиною популярності цих форумів, що вплинула на їхнє поширення в усьому світі, стало те, що у зв'язку з індустріалізацією велика кількість сільського населення стала переселятися до великих міст, поповнюючи нові ряди пролетарів. Вони, за словами Зориці Вітези, дослідниці з Хорватії, котра вивчала один із поважних хорватських форумів – Міжнародний фольклорний фестиваль у Загребі, «не забули свого сільського коріння» [13, с. 110]. За її словами, «подібні форуми стали стимулом для розвитку фольклорних колективів, багато з яких не припиняли своєї діяльності» [13, с. 111] та мали масовий характер, будучи невід'ємною складовою численних «непрофесійних культурних заходів» Хорватії [13, с. 111].

В Україні ж, як і в усьому колишньому Радянському Союзі, до складу якого довгий час входила наша країна, у зазначений період фольклорні фестивали не проводились. Натомість мали місце фестивали художньої самодіяльності, що передбачали демонстрацію різних видів та жанрів мистецтва. На жаль, ці фестивали не передбачали показ дійсно народного, автентичного мистецтва. Здебільшого це були стилізовані, відрепетирувані за всіма правилами академічного мистецтва виступи, хоча іноді на них можна було побачити автентичних виконавців, в основному вихідців із сільської місцевості. Така ситуація, за словами вітчизняної дослідниці Г. Хроми, думку якої ми повністю поділяємо, «призводила до того, що носії самобутніх народних традицій, опинившись серед учасників «організованої» самодіяльності сильно програвали» [6, с. 107].

Перший фольклорний фестиваль на території колишнього Радянського Союзу відбувся у Москві влітку 1988 року. Форум зібрав понад дві тисячі «радянських народних музикантів, співаків, танцівників, майстрів та більше півтисячі гостей із двадцяти однієї країни світу: Великобританії, Греції, Китаю, США, Франції» [5]. На жаль, він не виправдав завдань, котрі стоять саме перед фольклорним форумом. Представник американської делегації Л. Деглер в інтерв'ю кореспонденту газети «Советская культура» зазначив, що «більшість номерів, продемонстрованих тут, не можна назвати фольклорними. Це скоріше театралізовані вистави, де всі рухи заучені та відрепетирувані» [5]. Події Другого міжнародного фольклорного фестивалю, що проходив через два роки в столиці тогочасної УРСР місті Києві (на першому

фестивалі, що проходив у Москві, «було вирішено влаштувати таке свято один раз у два роки почергово в столицях союзних республік» [2, с. 4]), показали, що істотних, позитивних змін щодо демонстрації традиційного народного мистецтва не відбулося. Зокрема, відома вітчизняна дослідниця Софія Грица, котра безпосередньо була причетна до підготовки та проведення цього форуму, коментуючи перебіг його подій, неодноразово підкреслювала, що загалом Другий міжнародний фольклорний фестиваль у Києві – таке собі «ревю», котре до справжнього фольклору не мало ніякого відношення» [2, с. 4]. У цьому дослідниця вбачала «погану послугу РНМЦ та його місцевих відділень» [2, с. 4], де, за її словами, «здебільшого працюють нефаківці і нав'язують селянам репертуар та манеру виконання, експлуатують фольклор і цим перетворюють його у вторинний» [2, с. 4], тоді як фольклор «вимагає вельми тонкого підходу, його не можна експлуатувати будь-кому» [2, с. 4]. Попри низку недоліків більшість фахівців, учасників фестивалю, та й сама С. Грица все-таки погоджувались на тому, що фестиваль став «певним кроком на шляху до справді наукового вивчення й пропаганди фольклору», що «захід такого рівня засвідчив визнання України як володаря унікальних фольклорних традицій і творчих надбань» [2, с. 5].

Розпад у 1991 році «наддержави», якою довгий час була СРСР, та створення нових незалежних держав із колишніх «братніх республік» стали поштовхом для перегляду кожною із них власної історії, ставлення до своєї культури, традицій тощо. Ці події сприяли заснуванню у кожній із новостворених держав власних фольклорних фестивалів, котрі насамперед спрямовувались на демонстрацію культурно-мистецького спадку своїх народів. Не була винятком і Україна. Перші фольклорні фестивалі в Україні пройшли ще напередодні розпаду СРСР та в перші дні прийняття 24 серпня 1991 р. Верховною Радою України доленосного для нашої держави документа – Акту проголошення незалежності України. Так, у червні 1991 р. в Луцьку відбувся Перший Міжнародний фестиваль українського фольклору «Берегиня» (він започаткував фольклорно-фестивальний рух незалежної України), а у вересні цього ж року на Гуцульщині, у с. Верховина Івано-Франківської області, відбувся Перший Міжнародний гуцульський фестиваль.

Як показав аналіз вітчизняного фольклорно-фестивального руху, він пройшов непростий, сповнений творчих пошуків шлях, від заходів мистецько-розважального характеру, що зводилися до наповнення своїх програм музично-пісненими, танцювальними та іншими видами і жанрами традиційного народного мистецтва, до поліфункціональних заходів культурно-мистецького та науково-освітнього характеру.

Варто відзначити, що на відміну від першого фольклорного фестивалю, що проходив у 1928 р. в США і носив суто рекламний характер, метою перших вітчизняних фольклорних фестивалів було насамперед збереження традиційної народної культури українців, і лише згодом вітчизняний фольклорно-фестивальний рух набув туристично-рекламного характеру.

Всезростаюча кількість фольклорних фестивалів по всьому світу зумовила створення організацій міжнародного рівня, які б займалася наданням консультативної та інформаційної допомоги щодо їх підготовки, організації та проведення. Наразі існує дві відповідні організації Міжнародна Рада Організацій Фестивалів Фольклору і Традиційних Мистецтв (далі СІОФФ) [1, с. 42], заснована 10 серпня 1970 році у французькому місті Конфоленьс, та Європейська Асоціація Фольклорних Фестивалів (ЕАФФ), заснована у 2001 році в Болгарському місті Велико Тирново [8].

Щодо членства України в цих організаціях варто зазначити, що з 1996 року Україна є повноправним членом СІОФФ. Наразі під егідою цієї поважної організації в нашій країні діє десять фестивалів: Міжнародний фестиваль українського фольклору «Берегиня» (м. Луцьк, проходить з 1991 р. раз у два роки); Міжнародний фестиваль «Поліське літо з фольклором» (м. Луцьк, проходить з 1994 р., відбувається у серпні, раз у два роки); Міжнародний фестиваль слов'янського фольклору «Коляда» (м. Рівне, проходить з 1995 р. щороку у січні); Міжнародний молодіжний фестиваль традиційної народної культури «Древлянські джерела» (м. Рівне, проходить з 1997 р. раз у два роки в серпні); Міжнародний фольклорний фестиваль «Калинове літо на Дніпрі» (м. Комсомольськ-на-Дніпрі, проходить з 1998 р. щороку у серпні); Міжнародний фестиваль дитячого фольклору «Котилася торба» (м. Кузнецовськ, проходить з

2000 р. раз у два роки у травні); Міжнародний фестиваль «Фольклорний дивосвіт» (м. Київ, проходить з 2004 р. раз у два роки у серпні); Міжнародний фестиваль фольклору «Етновир» (м. Львів, 2008 р.); Міжнародний фестиваль танцю «Перлина Черемошу» (м. Вишніця, Чернівецька обл., 2008 р.); Міжнародний дитячий фестиваль народної хореографії «Барвінкове кружало» (м. Вінниця, 2010 р.).

Що стосується членства нашої країни у Європейській Асоціації Фольклорних Фестивалів, то, на жаль, сьогодні Україна не входить до її складу.

Зосереджуючи увагу на сучасних тенденціях розвитку фольклорно-фестивального руху як у всьому світі, так, звичайно, і в нашій державі, варто зазначити, що головною проблемою, з якою зустрічаються всі без винятку організатори подібних форумів, є стрімке зменшення носіїв фольклорної традиції, відтак їм все частіше доводиться запрошувати вторинних виконавців. Позитивним фактором є те, що з кожним роком відповідних форумів більшає, особливо це стосується України та інших країн, котрі певний час входили до складу колишнього СРСР, а також країн східної Європи. Широкої популярності в останні роки набувають так звані етнофестивалі. Цей вид форумів виник на хвилі всезростаючої популярності та поширення одного із нових явищ художньої культури – неофольклоризму.

Організатори відповідних фестивалів прагнуть пробудити інтерес до історичної спадщини, відродити та інтегрувати в сучасний світ різноманітні етнічні традиції, поєднуючи їх з елементами досягнень в галузях культури, освіти, виробництва, менеджменту та інших сфер життя людини. Завдяки етнофестивалю, на думку А. Пискач, «зберігається й актуалізується національна мистецька спадщина, розвивається і популяризується етнотворчість, виявляється і підтримується обдарована творча молодь» [4, с. 143]. До найбільш відомих у цій категорії вітчизняних форумів, котрі користуються популярністю як серед української публіки, так і іноземних поціновувачів традиційної народної культури, належать Міжнародний фестиваль етнічної музики та лендарту «Шешори» (с. Шешори, Івано-Франківська обл., 2003 р.), Міжнародний етнофестиваль «Країна Мрій» (Київ, 2004 р.), мандрівний фестиваль традиційного українського мистецтва «ЕтноЕволюція» (2006 р.), Міжнародний етнофестиваль «Підкамін» (с. Підкамін, Бродівський р-н., Львівська обл., 2007), Міжнародний екокультурний фестиваль «Трипільське коло» (м. Ржищів, Київська обл., 2008 р.).

Все більшої популярності останнім часом в різних країнах світу набувають дитячі фольклорні фестивалі. В Україні такими є Міжнародний фестиваль-конкурс дитячого фольклору «Котилася торба...» (м. Дубно, Рівненська обл.), Всеукраїнський дитячий фольклорний фестиваль «Орелі» (м. Київ), обласний фольклорно-етнографічний фестиваль «Дитинства пісня Великодня» (м. Переяслав-Хмельницький, Київська обл.) та інші.

Узагальнюючи вищесказане, ми дійшли висновку, що однією із головних соціально-історичних умов виникнення та популярності фольклорних фестивалів у всьому світі, є реакція на глобалізаційні процеси, котра спричинила своєрідний ренесанс зацікавлення локальними, етнічними культурами. Проголошені цінності цих форумів – це спадок, звичай і традиції предків, їх збереження та примноження.

Історична ретроспектива світової фольклорно-фестивальної традиції показала, що міжнародний фольклорно-фестивальний рух за весь період пройшов складний шлях трансформації та удосконалень від монокультурних заходів мистецько-розважального характеру до мультикультурних, наповнених різноманітними художньо-мистецькими, освітніми, науковими та іншими програмами.

Сучасний стан фольклорно-фестивального руху характеризується як своєрідний «бум» цих форумів. Особливо це стосується країн СНД та країн Східної Європи. Стосовно ж України в даному контексті варто зазначити, що не завжди кількісний показник відповідає якості. Найбільш актуальною проблемою сучасного фольклорно-фестивального руху у загальносвітовому масштабі є катастрофічне зменшення первинних носіїв фольклорної традиції.

ЛІТЕРАТУРА

1. Войнаровський Ю. В. Роль Міжнародної Ради Організацій Фестивалів Фольклору і Традиційних Мистецтв в розвитку та популяризації традиційної народної культури / Ю. В. Войнаровський. Міжнародна наук.-практ. конф. «Процес соціалізації у контексті традиційної культури» / Харків. Обл. центр нар. тв. – Х.: Регіон-інформ. – 2000. – С. 42-47.
2. Гордійчук Я. Барвистий вінок фестивалю / Я. Гордійчук // Музика. – 1990. – №4. – С. 4-5.
3. Євтух В. Українська етнічність поза межами України / В. Євтух, О. Ковальчук, А. Попок, В. Трощинський // Народна творчість та етнографія. – №4 – 2010 – 120 с.
4. Пискач А. Неофольклоризм в художній культурі України кінця ХХ – початку ХХІ століття / Алла Пискач // Актуальні проблеми історії, теорії та практики художньої культури: [зб. наук. праць; вип. XXV]. – К.: Міленіум, 2010. – 355 с.
5. Соколовський Б. «Первый Международный» / Борис Соколовський [Електронний ресурс] Режим доступу: http://krugozor.org/pervyyu_mejdunarodnyu_p4.html.
6. Хрома Г. Фольклорні фестивалі України і проблеми сценічного втілення фольклору / Г. Хрома // Вісник КНУКіМ: Зб. наук. праць. Серія «Мистецтвознавство» – Вип. 6. – К., 2003. – С. 121.
7. Barefield E. R. The Kerrville Folk Festival: the path to kerr-version / Erinn R. Barefield Texas State University-San Marcos, 2010. – 242 p.
8. European Association of Folklore Festivals [Електронний ресурс] Режим доступу: www.eaff.eu.
9. Jones L. Minstrel of the Appalachians: The Story of Bascom Lamar Lunsford / Loyal Jones – Lexington: University Press of Kentucky, 2002. – 272 p.
10. The American Midwest: an interpretive encyclopedia / Indiana University Press, 2007. – 1890 p.
11. The Kentucky Encyclopedia / John E. Kleber, editor in chief; Thomas D. Clark, Lowell H. Harrison, James C. Klotter, associate editors // Lexington, Ky.: University Press of Kentucky, 1992 – 1045 p.
12. Timothy L. The National Folk Festival: Culture, History, and the Work of Public Folklore / Lloyd Timothy George Washington University, 2000. – 580 p.
13. Vitez Z. International Folklore Festival of Zagreb / Z. Vitez. Nar. umjet. 2008. – 45/1. – 109-123 p.
14. Wallace A. The National Folk Festival: The Sarah Gertrude Knott Years / Andrew Wallace Folklife Center News, 2002 – Vol. XXIV, No. 2.
15. Wilson J. National Folk Festivals (США) / Joe Wilson Folklife Center News, 1988 – Vol. 10, No. 1.

УДК 78. 2У

Я. Р. ГОРАК

МУЗИЧНО-ВИДАВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ВОЛОДИМИРА САДОВСЬКОГО

У статті вперше окремо розглядається одна із сфер діяльності В. Садовського, якою він увійшов в історію української музичної культури. Проявивши інтерес до музично-видавничої діяльності ще в роки навчання у духовній семінарії у 80-х роках ХІХ ст., у 90-х роках В. Садовський наполегливо працював над створенням фахового музичного журналу. Результатом праці стало видання «Альманаху музичного» та «Артистичного вістника». На документальному матеріалі в статті простежується непростий шлях створення цих видань.

Ключові слова: Володимир Садовський, «Бібліотека музикальна», «Альманах музичний», «Глюстрований музичний календар», Остап Нижанківський, Анатоль Вахнянин, Ромульд Зарицький, Станіслав Людкевич, «Артистичний вістник».

Я. Р. ГОРАК